

ATZO NICOLAÏ
VOORZITTER PDN

Het afgelopen jaar was een jaar met opnieuw veel veranderingen rond de pensioenen en dus ook voor de pensioenen van PDN. In dit jaarbericht kijken de PDN-bestuurders Michel Ubachs en Roel Mesters terug op 2016.

Het jaarbericht laat de belangrijkste ontwikkelingen en cijfers bij PDN zien. Meer informatie over het jaar 2016 bij PDN is te lezen in het jaarverslag. Het jaarverslag is te vinden op de website van PDN. Een papieren exemplaar van het jaarverslag kan aangevraagd worden via de Pension Desk van PDN, telefoonnummer: +31(0)45 5788100. Wil je goed op de hoogte blijven van de ontwikkelingen bij je eigen pensioenfonds, lees dan dit jaarbericht.

Welkom bij het Jaarbericht PDN 2016.

MICHEL UBACHS
BESTUURSLID PDN

Uiteindelijk
geen
korting
op het
pensioen.

2016 was een spannend jaar

„Het jaar 2016 was een moeilijk en spannend jaar voor het pensioenfonds,” concluderen Michel Ubachs en Roel Mesters. De twee bestuursleden van Pensioenfonds DSM Nederland (PDN) kijken terug op een jaar waarin de pensioenwereld volop in beweging was.

Het jaar 2016

De dekkingsgraad stond een groot deel van het jaar onder druk. Pas in het laatste kwartaal verbeterde dat. “Gelukkig konden we daardoor voorkomen dat we de pensioenen van gepensioneerden en de pensioenopbouw van actieve deelnemers en slapers moesten verlagen”, zeggen Roel Mesters en Michel Ubachs. Zij laten daar meteen op volgen dat het wel zorgelijk blijft dat het fonds weer een jaar niet kon indexeren. “De indexatieachterstand is daardoor nog verder opgelopen. We maken als pensioenfonds op dit moment niet onze ambitie waar. Die ambitie is dat we ieder jaar de loon- of prijsinflatie kunnen compenseren door te indexeren.”

MICHEL UBACHS

Het fonds kan bij de huidige rente weer gedeeltelijk gaan indexeren bij een beleidsdekkingsgraad vanaf 110% en er kan weer volledig geïndexeerd worden als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 124. De beleidsdekkingsgraad was eind maart 100,8%.

De ‘beleidsdekkingsgraad’ is de gemiddelde dekkingsgraad van de laatste 12 maanden.

Vertrouwen

Uit het tweejaarlijkse deelnemersonderzoek van PDN in 2016, blijkt dan ook dat veel deelnemers zich zorgen maken over hun pensioen. Dat komt mede door het ontbreken van die indexatie en de angst dat er gekort moet worden. Uit het deelnemersonderzoek blijkt ook dat de deelnemers nog steeds veel vertrouwen hebben in PDN.

Nieuw pensioenstelsel

Pensioenregelingen staan onder druk, niet alleen bij PDN. Binnen de pensioensector en de overheid worden momenteel plannen gemaakt om over te gaan naar een nieuw pensioenstelsel. Belangrijkste doelstelling hierbij is om pensioenregelingen minder kwetsbaar en meer toekomstbestendig te maken. Daarom moet er een nieuw stelsel komen dat bestand is tegen financiële schokken en beter is afgestemd op de veranderende wereld. Binnen PDN zal dit een belangrijk thema zijn in 2017.

Rendement

PDN haalde vorig jaar een goed rendement met het beleggen van de pensioengelden. Dat rendement was 7,6%. De vier grootste Nederlandse pensioenfondsen haalden echter een hoger rendement. Heeft PDN hier een steekje laten vallen? “Zeker niet”, vindt PDN-bestuurslid Ubachs. “Fondsen enkel vergelijken op basis van het beleggingsresultaat van één jaar, in dit geval 2016, geeft geen juist beeld van de werkelijkheid. De karakteristieken van fondsen verschillen onderling sterk. Je zou PDN een ‘oud fonds’ kunnen noemen. Dat wil zeggen een pensioenfonds met relatief veel gepensioneerden. Zo’n fonds moet voorzichtiger beleggen dan een jong fonds. En voorzichtiger beleggen betekent weliswaar minder risico, maar ook een grotere kans op een lager rendement. Juister is het mijns inziens om naar de dekkinggraad te kijken die beter de gezondheid van een pensioenfonds weergeeft. En op dat terrein scoort PDN eind 2016 beter dan de eerder genoemde ‘grote pensioenfondsen.’”

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Bij het beleggen van de pensioengelden streeft PDN ernaar om een goed rendement te halen. Verder heeft PDN bij het beleggen van de pensioengelden oog voor een duurzame, veilige en rechtvaardige wereld. Ook in 2017 zal PDN versterkt aandacht hebben voor het maatschappelijk verantwoord beleggen. Overigens zonder uit het oog te verliezen om over de jaren heen voldoende rendement te maken en om de pensioenen gezond te houden.

ROEL MESTERS

We maken als pensioenfonds op dit moment niet onze ambitie waar. Die ambitie is dat we ieder jaar de loon- of prijsinflatie kunnen compenseren door te indexeren.

ROEL MESTERS
BESTUURLID PDN

De ambitie
is ieder
jaar te
kunnen
indexeren.

Dekkingsgraad

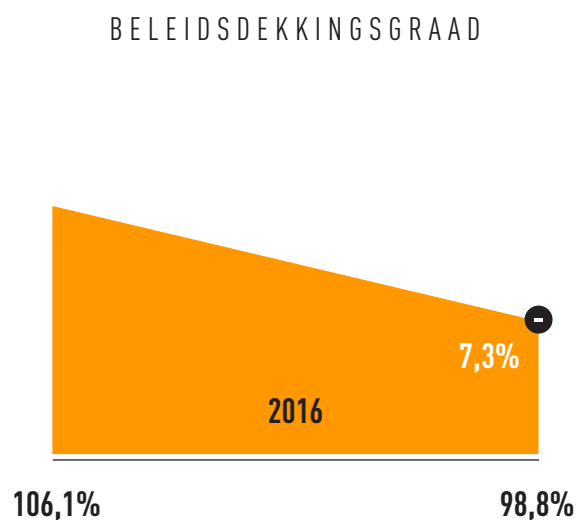
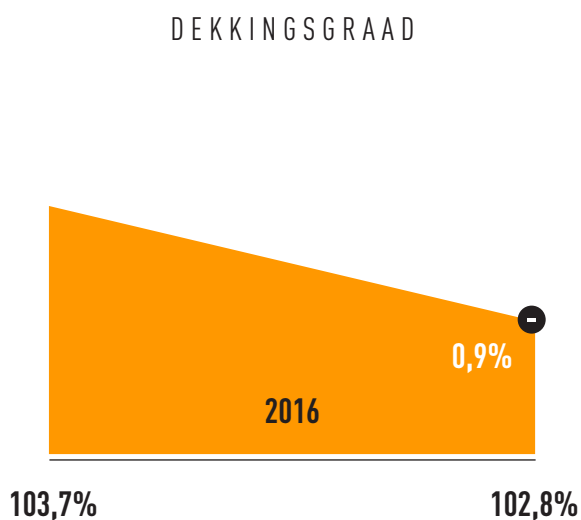
De dekkingsgraad is een belangrijke maatstaf voor de financiële situatie van het pensioenfonds. De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre het pensioenvermogen op een bepaald moment toereikend is om te voldoen aan alle toekomstige pensioenverplichtingen (met name de pensioenuitkeringen).

Aan het einde van 2016 bedroeg de dekkingsgraad 102,8%. De dekkingsgraad was aan het begin van 2016 103,7%. Aan de hand van de hoogte van de dekkingsgraad wordt bepaald of een pensioenfonds moet korten op de opgebouwde pensioenen en ingegane pensioenen. Op basis van de dekkingsgraad hoeft er in 2016 niet gekort te worden.

Behalve de dekkingsgraad moet een pensioenfonds ook een zogenoemde 'beleidsdekkingsgraad' berekenen. Die beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf maandelijkse dekkingsgraden. Aan de hand van de hoogte van die beleidsdekkingsgraad wordt bepaald of een pensioenfonds zich in een tekort bevindt en een herstelplan moet indienen bij de Nederlandsche Bank. In een herstelplan geeft een fonds aan op welke manier het denkt een hogere dekkingsgraad te bereiken in de komende jaren. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor het wel of niet indexeren. Aan het einde van 2016 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 98,8%.

Herstelplan

PDN heeft begin 2016 een herstelplan moeten opstellen. Een samenvatting van dat herstelplan is te vinden op de website van PDN. Het herstelplan is uitgegaan van de financiële situatie aan het begin van 2016.

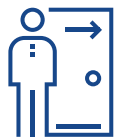

Pensioenverplichtingen PDN

Pensioenverplichtingen PDN eind 2015

6.286 MLN euro

Wijzigingen in pensioenverplichtingen in 2016

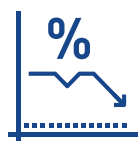
Uitkeringen aan pensioengerechtigden

↓ **243** MLN euro

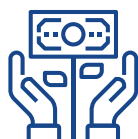
Nieuwe pensioenaanspraken die deelnemers in 2016 hebben opgebouwd

↑ **101** MLN euro

Stijging van de verplichtingen door een lagere rente

↑ **488** MLN euro

Overige stijgingen

↑ **42** MLN euro

Pensioenverplichtingen PDN eind 2016

6.674 MLN euro

Pensioenvermogen PDN

Pensioenvermogen PDN eind 2015

6.521 MLN euro

Wijzigingen in pensioenvermogen in 2016

Uitkeringen aan pensioengerechtigden

↓ **241** MLN euro

Ontvangen pensioenpremies

↑ **100** MLN euro

Opbrengsten uit beleggingen

↑ **489** MLN euro

Overige

↓ **7** MLN euro

Pensioenvermogen PDN eind 2016

6.862 MLN euro

PDN DEKKINGSGRAAD 2016

102,8%

V.L.N.R.

MARTIN AERTSEN (VOORZITTER)

HENK BOSCH

JOHN VAN ENGELEN

RUUD VAN OOL (VANAF 2017)

KIM SONNENSCHIN (PLV. VOORZITTER)

HARM NOPPERS (VANAF 2017)

GERARD VAN DER WESTEN

MARC SILVERTAND

HARRY GOVERS (ONTBREEKT OP DE FOTO)

Het VO
benadrukt
een
zorgvuldige
procesgang
van de
uitvoering.

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft als taak om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur en om over een aantal belangrijke zaken te adviseren. Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit acht leden.

In 2016 waren dat:

- Twee leden aangewezen door DSM Nederland:
Henk Bosch en Kim Sonnenschein
- Twee leden aangewezen door en uit de werknemers:
Marc Silvertand en Gerard van der Westen.
- Vier leden aangewezen uit en door de pensioengerechtigden:
Martin Aertsen, John van Engelen, Henk Beun en Harry Govers.

In het eindoordeel van 2016 is het VO positief over het handelen van het bestuur en over het totaal gevoerde beleid van het bestuur in 2016.

De bevindingen en aanbevelingen van het VO hadden betrekking op het beleggingsbeleid en in het bijzonder op het maatschappelijk verantwoord beleggen. Verder gingen de aanbevelingen en bevindingen over de gewenste aanpassingen van het PPS-beleggingsbeleid. Daarnaast gaf het VO een oordeel over de communicatie, de governance en de strategie van het pensioenfonds. Het VO heeft een zorgvuldige procesgang van de tussentijdse evaluatie van de uitvoeringsovereenkomst benadrukt.

WENDY DE JONG (VOORZITTER)
JAC. KRAGT
HENRIETTE DE LANGE

De raad
van toezicht
oordeelt
positief.

De raad van toezicht

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het bestuur van PDN en beoordeelt het functioneren van het bestuur en de processen die het bestuur gebruikt.

De Raad van Toezicht bestaat uit drie leden. In 2016 waren dat Wendy de Jong (voorzitter), Jac. Kragt en Henriette de Lange.

In zijn oordeel concludeert de raad dat:

- 1 | PDN een kundig bestuur heeft met solide collectieve en individuele deskundigheden en competenties.
- 2 | het nieuwe bestuursmodel met een compacter bestuur en de Commissie Beleggingen en Financieel Risicomanagement goed lijken te werken.
- 3 | de komst van ‘externe bestuurder’ een goede aanvulling is van het bestuur. Deskundigheid en ervaring in pensioenland levert meer ‘countervailing power’ binnen bestuur.
- 4 | het bestuur lerend vermogen heeft en wil evalueren en daarvan leren.
- 5 | er een goede communicatie is richting alle betrokken partijen, met name richting deelnemers, over de financiële situatie van het fonds en het kortingscenario.

Het bestuur

Het bestuur van PDN bestaat uit acht leden (inclusief voorzitter). Vier leden worden benoemd op voordracht van DSM Nederland, twee leden worden benoemd op voordracht van de Centrale Ondernemingsraad DSM Nederland en twee leden worden benoemd uit en door de pensioengerechtigden.

Het bestuur heeft met belangstelling kennisgenomen van de oordelen van de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan en de daarbij geconstateerde bevindingen en aanbevelingen. Een aantal bevindingen en aanbevelingen zal in 2017 leiden tot acties van het bestuur.

De complete reactie van het bestuur op de oordelen van het Verantwoordingsorgaan, de Raad van Toezicht en de tekst van die oordelen zijn te vinden in het jaarverslag 2016 van PDN en op de website van PDN.

**ATZO
NICOLAÏ**

Voorzitter
Benoemd op voordracht van
DSM Nederland B.V.

**TON
DE BOER**

plv. Voorzitter
Gekozen uit en door
pensioengerechtigden
DSM Nederland B.V.

**ROEL
MESTERS**

Bestuurslid
Benoemd op voordracht van
DSM Nederland B.V.

**PIET
RENNENS**

Bestuurslid
Benoemd op voordracht van de
Centrale Ondernemingsraad
DSM Nederland B.V.

**MICHEL
UBACHS**

Bestuurslid
Gekozen uit en door
pensioengerechtigden
DSM Nederland B.V.

**MONIQUE
VAN HEESWIJK-KUSTER**

Bestuurslid
Benoemd op voordracht van
DSM Nederland B.V.

**ALBERT
AKKERMANN**

Bestuurslid
Benoemd op voordracht van de
Centrale Ondernemingsraad
DSM Nederland B.V.

**GEERT-JAN
NIEBOER**

Bestuurslid
Benoemd op voordracht van
DSM Nederland B.V.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

In 2016 heeft PDN voor het eerst een Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsverslag (MVB) opgesteld. De tekst van dat verslag is toegevoegd aan het jaarverslag van het pensioenfonds. Het MVB-verslag is te vinden op de website van PDN.

Het verslag biedt achtergrondinformatie over en inzicht in de wijze waarop het fonds aankijkt tegen zijn maatschappelijke rol. Bij het beheren van de pensioengelden heeft PDN oog voor mens, milieu en maatschappij. Het pensioenfonds wil een bijdrage leveren aan een betere maatschappij. Een van de 'investment beliefs' van PDN aangaande het maatschappelijk verantwoord beleggen luidt "Het pensioenfonds belegt maatschappelijk verantwoord zonder dat dit ten koste gaat van het risico- en rendementsprofiel."

Het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid is gebaseerd op vijf pijlers:

1. Uitsluiting

In sommige ondernemingen en landen wordt niet belegd. Dat gebeurt als de Verenigde Naties, de Europese Unie of de Nederlandse overheid de activiteiten onaanvaardbaar vinden. Eveneens gebeurt dit als die activiteiten niet stroken met de normen en waarden verwoord in de '10 principes van het VN Global Compact'. Daarnaast worden controversiële wapens ook uitgesloten.

2. Doelinvesteringen

De 17 'sustainable development goals' van de Verenigde Naties (duurzame ontwikkeldoelstellingen) vormen het raamwerk bij het doen van deze investeringen.

3. Transparantie

Het fonds maakt transparant waarin de pensioengelden worden belegd. Op de website van het fonds zijn de namen te vinden van alle bedrijven waarin het fonds belegt.

4. ESG-integratie

Het fonds benut waar mogelijk ESG-factoren voor het beheer en beoordelen van beleggingen. ESG staat voor Environment (omgeving/milieu), Social (sociaal) en Governance (ondernemingsbestuur).

5. Engagement

Met bedrijven die gedrag vertonen dat niet in lijn ligt met de principes van de UN Global Compact wordt daarover een traject van intensieve dialoog gestart.

PDN in 2017

In 2017 richt PDN zich op het verder verdiepen van de integratie van verantwoord beleggen in de beleggingsportefeuille van het fonds. De Pensioenfederatie heeft begin 2017 samen met de leden een intentieverklaring over Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) uitgebracht. In deze intentieverklaring wordt beschreven dat de pensioensector wil toewerken naar een IMVO-convenant. PDN heeft deze intentieverklaring ondertekend.

MANON DRUMMEN
MEDEWERKSTER PENSION DESK

Heb
je vragen
over je
pensioen?

Goed om te weten

Informatie over je pensioen bij PDN

Op de website van PDN (www.pdnpensioen.nl) is veel informatie te vinden over de pensioenen bij PDN. De website bevat ook een beschermd gedeelte waar alleen jij kunt inloggen met je DigD. Klik daarvoor op de website op de knop 'Mijn pensioen'. In dat beschermde gedeelte vind je bijvoorbeeld alle post die PDN naar jou stuurt. Ook is er een pensioenplanner met cijfers over jouw pensioenaanspraken bij PDN. De planner is toegankelijk voor actieve deelnemers en slapers.

PDN beschikt over een pension desk die je telefonisch (045-5788100) of via e-mail (info.pdn@dsm.com) kunt bereiken. Daar kun je vragen stellen over je pensioen bij PDN (noteer van tevoren je administratienummer bij PDN).

Vier keer per jaar verschijnt een digitale nieuwsbrief met actuele informatie over de pensioenen bij PDN. Via de website van PDN kun je je abonneren op die nieuwsbrief.

Wist je dat

- Het pensioen van de huidige gepensioneerden wordt niet betaald met het geld van de pensioenbijdrage van de huidige werknemers.
- Voor elke euro die werknemer en werkgever iedere maand aan pensioenbijdragen betalen, ontvang je als gepensioneerde (gemiddeld) twee tot drie euro terug als pensioen.
- Wie op AOW-leeftijd met pensioen gaat, ontvangt geen 70% van het laatst verdiende loon, maar 70% van het gemiddeld verdiend loon als er 40 jaar pensioenbijdragen zijn betaald.
- Als het pensioenfonds de gelden van de pensioenbijdragen niet zou beleggen, zou je als gepensioneerde maar een schamel pensioen overhouden.
- Pensioenfonds maken geen winst zoals bijvoorbeeld verzekeraars en dus komen alle rendementen op de beleggingen ten goede aan de deelnemers in het pensioenfonds.
- Pensioen van PDN is er niet alleen voor gepensioneerden, maar ook voor de 30-jarige die arbeidsongeschikt raakt of voor de uitkering aan de partner en kinderen van de 40-jarige die overlijdt.
- Actieve deelnemers werken meer dan één dag in de week voor hun pensioen.

Contact

**Bij vragen over je pensioen kun je terecht op www.pdnpensioen.nl
Of neem contact op met onze Pension Desk.**

Pension Desk

+31(0)45 5788100 / info.pdn@dsm.com

Disclaimer

De in dit jaarbericht verstrekte informatie van stichting Pensioenfonds DSM Nederland, gevestigd te Heerlen (het pensioenfonds) is van algemene aard, uitsluitend indicatief en aan wijzigingen onderhevig. De vermelde gegevens zijn uitsluitend bedoeld om de deelnemers algemene informatie te verschaffen. De gegeven informatie wordt verondersteld betrouwbaar te zijn, echter het gebruik van de informatie geschiedt geheel voor risico van de gebruiker. Noch de uitvoerder (zijnde DSM Pension Services BV), noch het pensioenfonds aanvaardt enige aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden of onvolkomenheden in de informatie, of voor schade ontstaan in verband met het gebruiken, het afgaan op of verspreiden van informatie.

Rechten kunnen uitsluitend wordt ontleend aan het voor de deelnemer geldende pensioenreglement.

Colofon

Productie en tekst: DSM Pension services
Concept en realisatie: Perron 9, Maastricht
Fotografie: o.a. Annemiek Mommers